

Az igazi ünnep soha nem akkor érkezik el, amikor hivatalosan betelik egy-egy kerek évforduló. Váratlanul jön el, vagy érik meg. Ahogy egy nap, 60 évvel ezelőtt, valósággá érett az álom, amelyet a zsidó nép sok-sok nemzedéke oly tántoríthatatlanul akart, és kiimádkozott. Hiszen a létezése lényegét nem másban, mint a fel nem adó akaratban, álmodásban homogenizálta.

A megérkezés ünnepe sem az évfordulón mutatkozik meg igazán, hanem a 60 évnek (s a rákövetkezőknek) minden percében – abban a normális, építő életben, amelyet – kívülről nézve – csak csodaként értelmezhetünk. Hiszen mi más lenne a világ élvonalába lendülés gyors íve, amit az ide megérkezettek itt sietősen, ezer éveken átlábolva elértek. És micsoda nyomás alatt, micsoda véráldozat árán.

Ez most sincs máskülönben: a szédítő tempójú izraeli építkezéseket látva, mindig az iráni urániumdúsítók szédítő tempójára kell gondolnunk. Arra, hogy mindkét oldal teszi a dolgát, hogy valamit kitörölhetlenné tegyen. Kinek lesz igaza? Ki rántja előbb ki a coltot és tüzel? Az ókori Izrael apokalipszisban pusztult el, s a modern Izrael világháborúk maszkiájában alakoskodó apokalipszisban született. Ez utóbbinak még nincs vége. Majd akkor tudhatjuk a hátunk mögött, ha a világnak olyan helyzetek áll elő, amelyben tartósan megszűnik Izrael elpusztításának lehetősége. Addig – a „puskapor szárazon tartása mellett” – nincs más választásunk, mint tovább élni-álmodni („Az élet: álom”) a „mindennapi élet” csodáját – a nemzetek között páratlan újjászületés minden szikrázó percét. Akkor is, ha ez a perc, az utolsó. Hiszen ez az alig 60 éves, de korszakokat és kultúrákat magába sűrítő „mozgó ünnep” az igazi ünnep. Hiába takarják el a mindennapok keservei és tragédiái, mert ha meglátjuk mögötte a történelem mozgásait – azt csak a csodák léptékében lehet leírni. Ezzel szembeül az, aki már 60 évvel ezelőtt az eszméleténél volt, s most megvonja a saját sorsán a történelem mérlegét. S szembeülünk mindannyian ebben a nem egyésélyes apokalipszis vég elbeszélésében – amelynek *happy end*-jének, vagy *end*-jének tanúi leszünk.

Dupla számunk azt kívánja kiemelni, hogy milyen történelmi erők méhéből izzott és bukott ki ez a „megújhodás” és honfoglalás, – és miképpen vett ebben részt a magyar zsidóság.

Meg kell vallani, hogy ez az Izrael 60. évfordulójára készült számunk nehezen született meg, ami a tetemes késébből is érzékelhető. Nehéz időre megjelentetni egy tematikus számot, amellyel „megállítható az idő”, azaz: egy témát olyan reprezentatív mélységben járhatunk körül, hogy száz év múlva is érvényes és aktuális legyen. Ezúttal nem adtuk fel, s bevártunk minden megrendelt cikket, fordítást, elfoglalt interjúalanyt. Ki tudja, mikor vonhatunk meg újra ilyen összegzést. Reméljük, hogy olvasóink egyetértenek velünk.

Ebben a számunkban sok, nagyon sok barátunktól búcsúzunk el. Az összezsugorodott világ minden pontján: Budapesten, Párizsban és Tel-Avivban. Ez – is – magyar zsidó sors az egyetemes zsidó sorsban. Magunkra maradozunk: óvó szeretetben, tapasztalatban, emlékezésben, felelősségviselésben. A *voat* is átélt nemzedék lassan elhagy bennünket, a folytonosság elvékonyodni látszik.

A pont kitételéig megpróbálunk a helyünkön maradni.

TARTALOMJEGYZÉK CONTENTS

- 4 Mezei András: Mi a sors? (lírai esszé)
András Mezei: What is Fate? (lyrical essay)
- 6, 15, 68, 80, 100, 107, 149, 178 Mezei András versei
Poems by András Mezei
- 9 Itámár Jáoz-Keszt: Tényversektől a soá-eposzig (Mezei András életművéről)
Kőbányai János interjúja
Itamar Yaaz-Kest: From Fact-Poetry to Shoah Epic (on the life and works of András Mezei)
Interview by János Kőbányai
- 19 Tábor Ádám: Emlékezés Mezei Andrásra (cikk)
Ádám Tábor: In Memoriam András Mezei (article)
- 25 Középkori zsidó utazók a Szentföldről
(Bevezetéssel ellátta és a korabeli szövegeket fordította Benke László)
Medieval Jewish Travellers from the Holy Land
(Introduction to and translation of the contemporary texts by László Benke)
- 37 Sidra Ezrahi: Jeruzsálem három évezred héber költészetében (tanulmány)
Sidra Ezrahi: Jerusalem in the Poetry of Three Thousand Years (Study)
- 49 Heller Ágnes: Moses Hess, az előharcos (tanulmány)
Ágnes Heller: Moses Hess the Forerunner (Study)
- 55 Ruth Oren és Guy Raz: Kluger Zoltán. A jisuv fényképésze (cikk)
Ruth Oren and Guy Raz: Zoltán Kluger. The Photographer of Yishuv (article)
- 59 Kőbányai János: Folyóirat (a Múlt és Jövő) mint szellemi és családi otthon (esszé)
János Kőbányai: A Periodical (Múlt és Jövő) as Intellectual and Family Home (essay)
- 69 Patai Ervin György: A költő (Bialik) (cikk)
Ervin György Patai: The Poet (Bialik) (article)
- 71 Patai József: Magyarországi testvéreimért (beszéd 1944-ben, Jeruzsálemben)
József Patai: For my Brethren in Hungary (speech, 1944 in Jerusalem)
- 75 Kőbányai János: Próféta – távolból (jegyzetek Patai József beszédéhez) (tanulmány)
János Kőbányai: Prophet – from a Distance (notes to József Patai's speech) (study)
- 85 Avigdor Hameiri: Patai József kora (cikk 1953-ból)
Avigdor Hameiri: József Patai's Age (article from 1953)
- 89 Voigt Vilmos: Raphael Patai öröksége (esszé)
Vilmos Voigt: Raphael Patai's Heritage (essay)
- 101 Peterdi Andor versei
Poems by Andor Peterdi
- 113 Veres Bálint: Mi az, hogy izraeli zene? (tanulmány)
Bálint Veres: What does 'Israeli Music' Mean? (study)
- 118 Somlyó Zoltán: Őszi vers
Zoltán Somlyó: Autumn Poem
- 119 Erdély Miklós: Levelek Jeruzsálembé – Bevezette és kommentálja Hajdu András
Miklós Erdély: Letters to Jerusalem – Introduction and commentary by André Hajdu
- 127 Shulim Vogelmann: Miközben a város égett (próza)
Shulim Vogelmann: While the City was Burning (prose)
- 137 Hámutál Bár-Joszeif versei Gegely Ágnes fordításában
Poems by Hamutal Bar-Yosef, translated by Ágnes Gegely
- 145 Peremiczky Szilvia: Im Tircu (Ejn) Zo Aggada
(könyvkritikák Ámos Oz és Forgách András könyveiről)
Szilvia Peremiczky: Im Tirtzu (Ein) Zo Aggada
(book reviews on books by Amos Oz and András Forgách)
- 157 Clara Royer: Beszélgetések Fejtő Ferencsel (két interjú, 2001-ből) és „Drága Francois” – a szerkesztők búcsúja a szeretett baráttól
Clara Royer: Conversations with Ferenc Fejtő (two interviews from 2001) and "Dear Francois" – the editors say goodbye to their beloved friend
- 171 Somlyó Zoltán versei
Poems by Zoltán Somlyó
- 176 Tomi Lapid elment (emlékezés)
Tomi Lapid is Gone (obituary)
- 177 Németh G. Béla halálára (emlékezés)
On the Death of Béla Németh G. (obituary)
- 183 Hilbert Anette: Békevágyak másképpen
(filmesszé a *Beaufort* és *A zenekar látogatása* című új izraeli filmekről)
Anette Hilbert: Desires for Peace with a Difference
(film essay on new Israeli movies *Beaufort* and *The Band's Visit*)
- 197 Etgar Keret: Három novella
Etgar Keret: Three Short Stories
- 201 Háim Sabato: Purimi kavboj (regény fejezet)
Chaim Sabato: Purim Cowboy (a chapter from the novel)
- 204 Menashe Kadishman: Izsák szemébe nézni (Kőbányai János interjúja)
Menashe Kadishman: To Look into Itzhak's Eyes (interview by János Kőbányai)
- 216 Figyelő
Observer